

ISSN 2091-5187

SERVIS

ILMIY-AMALIY
JURNAL

№3

2026

SERVIS

ILMIY-AMALIY JURNAL 2026-yil, 3-soni

Muassis: Samarqand iqtisodiyot va servis instituti

O‘zbekiston Matbuot va axborot agentligi tomonidan 2008-yil 31-dekabrda
0561-raqam bilan ro‘yxatga olingan.
O‘zR OAK Riyosatining 19.03.2017-y., 239/5-sonli qarori bilan e’tirof etilgan.

Tahririyat a’zolari:

Mas’ul kotib:

i.f.d., prof. M.Q.Pardayev

Muharrirlar:

i.f.d., dotsent F.A.Safarov
PhD, dotsent I.M.Pardayeva
PhD, I.Sh.Ernazarova

Texnik muharrir:

katta o‘qituvchi F.O.O‘roqov

Korrektor:

PhD, dotsent v.b.
T.I.Yahyoyev

Sahifalovchi:

PhD, dotsent v.b.
X.N.Ochilova

1 yilda 4 marotaba
chop etiladi.

**O‘zbekiston hududida
tarqatiladi.**

Tahririyat manzili:

140100, Samarqand shahar,
Amir Temur ko‘chasi, 9-uy,

tel.: +998(66)233-28-38,
+998(97)913-74-40

faks: +998(366)231-12-53
el.pochta:

samisiservis@mail.ru

Tahrir hay’ati raisi:

M.E.Po‘latov – Samarqand iqtisodiyot va servis instituti rektori,
i.f.d., professor

Tahrir hay’ati raisi o‘rinbosari:

O.M.Pardayev – SamISI prorektori, iqtisod fanlari doktori,
professor

Tahrir hay’ati a’zolari:

M.M.Muxammedov – SamISI professori, iqtisod fanlari
doktori

D.R.Zaynalov – SamISI professori, iqtisod fanlari doktori

O.M.Murtazayev – TDIUSF direktori, iqtisod fanlari doktori,
professor

M.R.Boltabayev – TDIU professori, iqtisod fanlari doktori

R.X.Ergashev – QarMII professori, iqtisod fanlari doktori

B.K.G‘oibnazarov – iqtisod fanlari doktori, professor

I.S.To‘xliyev – SamISI professori, iqtisod fanlari doktori

K.B.Urazov – SamISI professori, iqtisod fanlari doktori

D.H.Aslanova – iqtisod fanlari nomzodi, professor

Q.J.Mirzayev – SamISI professori, iqtisod fanlari doktori

B.I.Isroilov – TDIU professori, iqtisod fanlari doktori

G.M.Shodiyeva – SamISI professori v.b., iqtisod fanlari doktori

S.N.Toshnazarov – SamISI professori, iqtisod fanlari doktori

R.N.Normaxmatov – SamISI professori, texnika fanlari doktori

A.Bektemirov – SamISI professori, iqtisod fanlari doktori

M.T.Alimova – SamISI professori, iqtisod fanlari doktori

Z.Dj.Adilova – TDIU professori, iqtisod fanlari doktori

Sh.O.Quvondiqov – SamISI professori, iqtisod fanlari doktori

L.N.Xalikova – SamISI professori, iqtisod fanlari doktori

F.A.Safarov – SamISI dotsenti, iqtisod fanlari doktori

A.M.Karimova – SamISI professori, iqtisod fanlari doktori

I.B.Mattiyev – SamISI professori, pedagogika fanlari doktori

B.F.Boronov – SamISI professori v.b., iqtisod fanlari doktori

A.N.Xoliqulov – SamISI professori, iqtisod fanlari nomzodi

X.A.Raximov – SamISI dotsenti, PhD

S.A.Babanazarova – SamISI dotsenti, PhD

X.N.Ochilova – SamISI dotsenti v.b., PhD

I.R.Berdikulova – SamISI dotsenti v.b., PhD

A.Q.G‘apparov – SamISI dotsenti v.b., PhD

TADBIRKORLIK, MEHNAT, BANDLIK VA KAMBAG‘ALLIKNI QISQARTIRISH	
Нозир Алиевич Ибрагимов Самарқанд вилоятида тадбиркорлик муҳитини яхшилашда жамоатчилик маслаҳат кенгашининг ўрни	78
Soxibjon Nodirbek o‘g‘li Jo‘raev Kichik biznesni kreditlashda sun‘iy intellekt texnologiyalaridan foydalanish samaradorligi	83
Shohina Xujmaxmatovna Pirova Sun‘iy intellekt asosida mehnat xavfsizligi va xodimlar farovonligini ta‘minlash	89
XIZMAT KO‘RSATISH VA SERVIS	
Комил Бахрамович Уразов Топография, геодезия ва картография фаолиятида иш ва хизматларни идентификация қилиш	92
Anvar Nematovich Xoliqulov Xizmat ko‘rsatish korxonalari faoliyatini iqtisodiy tahlil qilish metodikasini takomillashtirish	98
Shavkat Sobirovich Oltayev Raqamli iqtisodiyot sharoitida xizmat ko‘rsatish sohasining o‘rni va ahamiyati, uning iqtisodiy-statistik tahlili va istiqbollari	102
Firdavs Ortiqniyoz o‘g‘li O‘roqov Tibbiy xizmat ko‘rsatuvchi korxonalarda xarajatlarni optimallashtirish orqali iqtisodiy samaradorlikni oshirish	107
Askar Axrorovich Siddiqov Aholiga umumiy ovqatlanish xizmatlarini ko‘rsatishda to‘yxonalar faoliyatini rivojlantirish metodologiyasini takomillashtirish	110
Shaxriyor Shodiyorovich Turayev Advokatlik xizmatlari samaradorligini baholashda integral ko‘rsatkichlar tizimini qo‘llash metodologiyasi	114
Maftuna Zayniddin qizi Xudoyberdiyeva Xizmat ko‘rsatish sohasida xususiy tadbirkorlik subyektlarining samaradorligini oshirish yo‘llari	118
Charos Murot qizi Avazova Raqamli iqtisodiyot sharoitida xizmat ko‘rsatish sohasida inson kapitali transformatsiyasi va rivojlanish istiqbollari	122
Sherzod Shuxratovich Raxmonov Elektron tijorat infratuzilmasini rivojlantirish orqali savdo xizmatlari samaradorligini oshirish yo‘llari	126
Бехруз Шарофиддин ўғли Усмонов, Мамаюнус Қаршибоевич Пардаев Хизматлар соҳасида меҳнатга ҳақ тўлаш тизимининг иқтисодий самарадорлигини баҳолаш	130
TURIZM VA MEHMONXONA XO‘JALIGI	
Алишер Абдуғаниевич Эштаев Ўзбекистон Республикасида туризм соҳасини ривожланиш тенденциялари	136
Dilbar Xasanovna Aslanova, Farida Abduxalimovna Axmedjanova Inklyuziv turizmда standartlashtirish: xalqaro tajriba va rivojlanish istiqbollari	140
Rayhona Sadriddinovna Amriddinova, Gulasal Oqmurodovna Bozorova Ijtimoiy mas‘uliyatli biznes, barqaror rivojlanish maqsadlari va turizm: O‘zbekiston uchun amaliy yondashuvlar	143
Temurbek Boburmirzo o‘g‘li Salomov O‘zbekistonda ziyorat turizmi rivojida halol xizmatlar tizimining ahamiyati	148

TADBIRKORLIK, MEHNAT, BANDLIK VA KAMBAG‘ALLIKNI QISQARTIRISH

Нозир Алиевич Ибрагимов – “Худудларнинг ижтимоий-иқтисодий ривожланишига кўмаклашувчи «YANGI SAMARQAND» жамоат фонди”
нодавлат нотижорат ташкилоти бошқаруви раиси
ўринбосари, иқтисодиёт фанлари доктори, профессор
e-mail:ibragimov.nozir@gmail.com

САМАРҚАНД ВИЛОЯТИДА ТАДБИРКОРЛИК МУҲИТИНИ ЯХШИЛАШДА ЖАМОАТЧИЛИК МАСЛАҲАТ КЕНГАШИНИНГ ЎРНИ

Аннотация. Мақолада Самарқанд вилоятида тадбиркорлик муҳитини яхшилашга қаратилган жамоатчилик-давлат ҳамкорлигининг институционал шакли — Тадбиркорлар Жамоатчилиқ Маслаҳат Кенгаши фаолияти таҳлил қилинган. Кенгашнинг шаклланиш босқичлари, ишлаш механизми, тадбиркорлар мурожаатларини кўриб чиқиш, илмий ишланмалар ва ёшлар стартапларини молиялаштириш, маҳаллий ишлаб чиқарувчиларни қўллаб-қувватлаш, ҳудудий брендни ривожлантириш ҳамда профессионал клублар ташкил этиш бўйича тажрибаси тизимлаштирилган. Таҳлил натижасида Кенгаш тадбиркорлар, давлат органлари, таълим муассасалари ва жамоат ташкилотлари ўртасидаги мулоқотни мувофиқлаштирувчи платформа сифатида ҳудудий тадбиркорлик экотизимини ривожлантиришга хизмат қилаётгани асосланган. Фаолият самарадорлигини ошириш учун натижаларни ўлчаш, мурожаатларни рақамли мониторинг қилиш, туман кенгашлари фаолиятини стандартлаштириш ва лойиҳаларнинг иқтисодий ҳамда ижтимоий таъсирини баҳолаш бўйича таклифлар ишлаб чиқилган.

Калит сўзлар: тадбиркорлик муҳити, жамоатчилик маслаҳат кенгаши, давлат-хусусий мулоқот, ҳудудий ривожланиш, стартап, инновация, маҳаллий кооперация, Made in Samarkand, Самарқанд вилояти.

Кириш. Тадбиркорлик субъектлари иш ўринлари яратиш, аҳоли даромадларини ошириш, бозорни товар ва хизматлар билан тўлдириш, бюджет тушумларини шакллантириш ҳамда инновацияларни амалиётга жорий этишда муҳим иқтисодий куч ҳисобланади. Бироқ тадбиркорликнинг барқарор ривожланиши фақат хусусий ташаббус ва капиталга эмас, балки қулай институционал муҳит, очиқ мулоқот, давлат хизматларининг сифати ва муаммоларни тезкор ҳал этиш механизмларига ҳам боғлиқ.

Ҳудудий даражада тадбиркорлар дуч келадиган электр энергияси, табиий газ ва сув таъминоти, ер ва кадастр, қурилиш, рухсат бериш жараёнлари, молиялаштириш ҳамда кадрлар билан боғлиқ масалалар кўп идорали хусусиятга эга. Бундай муаммоларни фақат яқка тартибдаги мурожаатлар орқали ҳал қилиш етарли эмас; уларнинг сабабларини аниқлаш, такрорланувчи тўсиқларни тизимлаштириш ва масъул ташкилотлар иштирокида ечимларни назорат қилиш талаб этилади.

Самарқанд вилоятида ташкил этилган Тадбиркорлар Жамоатчилиқ Маслаҳат Кенгаши ана шу эҳтиёжга жавоб берувчи мулоқот ва ҳамкорлик институти сифатида шаклланган. Мақоланинг мақсади — Кенгашнинг ташкил этилиши, фаолият механизми ва амалий лойиҳаларини таҳлил қилиш, унинг ҳудудий тадбиркорлик муҳитига таъсир йўналишларини умумлаштириш ҳамда фаолият самарадорлигини ошириш бўйича таклифлар ишлаб чиқишдан иборат.

Тадқиқот методологияси. Тадқиқотда кейс-стади, контент-таҳлил, тизимлаштириш, қиёсий ва мантикий умумлаштириш усулларида фойдаланилди. Ахборот базасини Кенгаш йиғилишлари, «YANGI SAMARQAND» жамоат фонди томонидан молиялаштирилган лойиҳалар, профессионал клублар, ҳудудий форумлар ва «Made in Samarkand» ташаббусига оид материаллар ташкил этди. Таҳлил Кенгашнинг институционал механизми, манфаатдор томонлар ҳамкорлиги, молиялаштирилган ташаббуслар ва кузатилаётган амалий натижаларни йўналишлар бўйича гуруҳлаш асосида амалга оширилди.

Такдим этилган кўрсаткичлар Кенгаш ва жамоат фондининг ички материалларига асослангани сабабли, мақолада улар фаолият натижаларини тавсифловчи амалий

маълумотлар сифатида талқин қилинди. Кейинги тадқиқотларда мазкур маълумотларни расмий статистика, тадбиркорлар сўрови ва лойиҳаларнинг иқтисодий самарадорлиги ҳисоб-китоблари билан тўлдириш мақсадга мувофиқ.

Кенгашнинг шаклланиши ва институционал асослари

2021 йил 22 июнда Самарқанд вилояти ҳокимининг йирик тадбиркорлик субъектлари таъсисчилари билан учрашувида тадбиркорлар муаммоларини доимий муҳокама қилиб бориш, алоҳида мурожаатлар билан бир қаторда тизимли тўсиқлар ва меъёрий-ҳуқуқий ҳужжатлардаги камчиликларни ҳам кўтариш зарурати қайд этилди. Учрашувларни мувофиқлаштириш учун «NAVOBOD NASLLI PARRANDA» фермер хўжалиги раҳбари Ҳайдар Ўроқов раис этиб сайланди.

Кенгаш аъзоларининг ташаббуси билан 2021 йил 1 декабрда “Худудларнинг ижтимоий-иқтисодий ривожланишига кўмаклашувчи «YANGI SAMARQAND» жамоат фонди” ташкил этилди ва унинг Васийлик кенгаши вазифаси Тадбиркорлар Жамоатчилиқ Маслаҳат Кенгаши билан уйғунлаштирилди. Бу ечим мулоқот майдончасини амалий ташаббусларни молиялаштириш имконияти билан бирлаштирди.

Кенгаш миссияси вилоятда тадбиркорлик муҳитини яхшилаш, ишбилармонларнинг жамиятдаги мавқеини мустаҳкамлаш ва корхоналарнинг барқарор ривожланишига ҳисса қўшишдан иборат. Унинг асосий мақсадлари маҳаллий кооперацияни кенгайтириш, замонавий бошқарув тамойилларини жорий этиш, давлат хизматлари сифатини ошириш ва тадбиркорларнинг қонуний ҳуқуқларини ҳимоя қилишни қамраб олади. Шаффофлик, ҳисобдорлик, ижтимоий масъуллиқ, ҳамкорлик ва бирлик Кенгаш фаолиятининг устувор қадриятлари сифатида белгиланган.

Тадбиркорлар билан мулоқот ва муаммоларни ҳал этиш механизми

Кенгаш йиғилишларининг муҳим хусусияти — уларнинг корхоналар ва таълим муассасаларида сайёр тарзда ўтказилишидир. Йиғилиш кун тартибига одатда олдинги топшириқлар ижроси, тадбиркорликка оид долзарб масала, стартап ва илмий ишланмалар тақдими ҳамда корхоналар фаолияти билан танишиш киритилади. Электр энергияси, газ, сув, қурилиш, кадастр ва бошқа масалалар бўйича масъул ташкилотлар раҳбарлари саволларга жавоб беради, топшириқлар муддати ва ижрочиси белгиланади, котибият эса уларни баёнлаштириб, назорат қилади.

Бундай тартиб учта вазифани бир вақтда бажаради: тадбиркорга қарор қабул қилувчи шахслар билан бевосита мулоқот қилиш имконини беради; такрорланувчи муаммоларни тизимли даражага олиб чиқади; қабул қилинган қарорларнинг ижроси бўйича институционал хотира ва ҳисобдорликни шакллантиради. Йиғилишларни турли корхоналарда ўтказиш эса иштирокчиларга ишлаб чиқариш жараёнлари, маҳаллийлаштириш имкониятлари ва кооперация эҳтиёжларини бевосита кўриш имконини беради.

Кенгашнинг ҳудудий қамровини кенгайтириш мақсадида Булунғур, Иштихон, Пастдарғом, Тойлоқ, Самарқанд ва Ургут туманларида маҳаллий кенгашлар тузилган. Айни пайтда Пастдарғом ва Тойлоқ туманларида фаолиятнинг тизимли йўлга қўйилгани, бошқа ҳудудларда эса ягона регламент, котибият ва мониторинг амалиётини мустаҳкамлаш зарурати мавжудлиги кўринади.

Илмий ишланмалар ва ёшлар стартапларини қўллаб-қувватлаш

Кенгашнинг аъъанавий мурожаатларни кўриб чиқиш доирасидан чиқиб, билим ва инновацияларга инвестиция киритаётгани унинг ўзига хос жиҳатидир. Жумладан, профессор М.М. Мухаммедовнинг «Ўзбекистон иқтисодий тарихи: Амир Темур давридан то ҳозиргача» монографиясини нашр этиш учун 45,3 млн сўм ажратилган. Самарқанд иқтисодиёт ва сервис институти олимларининг маданий тадбирларга аҳолини жалб этиш механизмини ишлаб чиқиш лойиҳаси 23,5 млн сўм, озиқ-овқат савдо дўконларида хизмат сифатини ошириш лойиҳаси эса 40,0 млн сўм миқдорида молиялаштирилган. Иккинчи лойиҳа доирасида 56 та савдо дўкони ўрганилиб, хизмат сифатини баҳолаш мезонлари ва амалий тавсиялар ишлаб чиқилган.

Самарқанд давлат университети Квант маркази билан ҳамкорликда квант нукталарига асосланган шаффоф қуёш элементлари ва иссиқхоналар учун махсус плёнка ишлаб чиқариш ташаббуси доирасида «AGROMIR GROUP» ва «STEKLOPLASTIK» корхоналари иштирокида таълим муассасаси ҳамда бизнес ўртасидаги spin-off корхонага

асос солинган. Бу тажриба университет илмий салоҳиятини хусусий секторнинг молиявий ва ишлаб чиқариш имкониятлари билан боғлаш намунасидир.

Ёшлар стартапларини қўллаб-қувватлашда ҳам турли молиялаштириш манбалари шаклланган. Такдим этилган маълумотларга кўра, маҳаллий бюджетдан умумий қиймати 1,9 млрд сўм бўлган 14 та илмий ишланма ва стартап, Кенгаш аъзолари томонидан 626,1 млн сўмлик 8 та ёшлар лойиҳаси, Фонд маблағларидан эса 1,2 млрд сўмлик 10 та лойиҳа молиялаштирилган. 2024 йил 30 майда 101 та ташаббус муҳокама қилиниб, 30 нафар ёшнинг умумий қиймати 1,9 млрд сўмлик лойиҳалари қўллаб-қувватланган.

Амалий мисоллар орасида сут зардобидан ноанъанавий усулда сариёғ ишлаб чиқариш, узумлар учун инновацион ҳимоя қоғози тайёрлаш, маҳаллий чиқиндилардан «resin art» маҳсулотлари ишлаб чиқариш ва тиконсиз маймунжон кўчатларини етиштириш лойиҳалари бор. Уларда ускуна хариди, янги иш ўринлари, маҳсулот ишлаб чиқариш ва савдо шартномаларини шакллантириш каби аниқ натижалар қайд этилган. Хусусан, тиконсиз маймунжон лойиҳаси учун 276,7 млн сўм ажратилган, 20 сотих майдонда плантация ташкил этилган ва кўчат етказиб бериш бўйича 638,4 млн сўмлик шартномалар шакллантирилган.

Худудий бренд, кооперация ва тадбиркорлик нуфузини ошириш

«Made in Samarkand» ташаббуси маҳаллий ишлаб чиқарувчиларни ягона худудий бренд остида такдим этишга қаратилган. 2024 йилда тадбиркорлар маблағлари ҳисобидан тайёрланган босма каталог вилоятда ишлаб чиқарилаётган маҳсулотлар ва корхоналар ҳақида маҳаллий ҳамда хорижий харидорларга тизимлаштирилган ахборот бериш воситасига айланган. Каталог ишлаб чиқариш ва экспорт салоҳиятини намоёни этиш, тўғридан-тўғри бизнес алоқаларини ўрнатиш, савдо миссиялари ва кўرғазмаларда такдимот материали сифатида фойдаланиш ҳамда кўп тилли электрон платформага йўналтириш вазифаларини бажаради.

Тадбиркорларнинг нуфузини ошириш мақсадида Uz Made дастури доирасида экспортбоп ва импорт ўрнини босувчи маҳсулотлар ишлаб чиқарувчи корхоналар ҳақида профессионал видеоматериаллар тайёрланиб, ижтимоий тармоқларда тарқатилган. Бундай медиа контент маҳсулотни реклама қилиш билан бирга, ишлаб чиқариш маданияти, тадбиркорлик тарихи ва маҳаллий брендлар тўғрисида ижобий жамоатчилик фикрини шакллантиради.

2022 йилдан «SOF EXPO Samarkand» кўрғазмалар марказида қишлоқ хўжалиги, қурилиш материаллари, таълим, электрон савдо ва маҳаллийлаштирилган саноат маҳсулотларига бағишланган кўрғазмалар ўтказиб келинмоқда. Саноатчилар форумлари эса тармоқ муаммоларини муҳокама қилиш ва намунали корхоналарни эътироф этиш платформаси бўлди. 2023 йилда 7 та номинация бўйича 21 та, 2024 йилда 12 та номинация бўйича 36 та, 2025 йилда 4 та номинация бўйича 4 та корхона тақдирланган.

Ижтимоий шериклик ва профессионал ҳамжамиятлар

Кенгашнинг ижтимоий шериклик йўналишидаги йирик ташаббусларидан бири Самарқанд шаҳридаги Сиёбча каналининг 18 километрлик қисми қирғоқларини тартибга келтириш, пиёдалар ва велосипедчилар учун бетон йўлаклар барпо этиш лойиҳасидир. Лойиҳада қатор йирик корхоналар қурилиш, ободонлаштириш, бўяш ва ёритиш ишларида иштирок этган. Мазкур тажриба хусусий сектор ресурсларини шаҳар инфратузилмаси ва жамоат манфаатларига йўналтириш мумкинлигини кўрсатади.

Кенгаш қошида Бухгалтерлар ва аудиторлар клуби, HR-клуб ҳамда Ёшлар қанотининг ташкил этилиши соҳавий муаммоларни доимий муҳокама қилиш имконини берди. Бухгалтерлар форумида миллий ва халқаро ҳисоб стандартлари, рақамлаштириш, 1С дастурларидан фойдаланиш ва дуал таълим масалалари муҳокама қилинган. HR-клуб эса корхоналар, олий ва касбий таълим муассасаларининг кадрларга бўлган эҳтиёжини мувофиқлаштириш, инсон ресурсларини бошқариш бўйича ўқувларни ташкил этишга йўналтирилган.

Ёшлар қаноти корхоналарнинг ижрочи раҳбарлари ва тадбиркорлик авлодининг давомчиларини Кенгаш фаолиятига жалб этишни кўзда тутди. Унинг вазифалари ёш тадбиркорлар ўртасида ҳамкорликни кенгайтириш, худудий бизнес муҳитини яхшилашда уларнинг иштирокини кучайтириш, профессионал ривожланишни қўллаб-қувватлаш ва

малакали консультантларни жалб этишдан иборат.

Фаолият натижаларининг тизимлаштирилган баҳоси

Кенгаш фаолиятининг йўналишлари ва уларнинг тадбиркорлик муҳитига таъсири куйидаги жадвалда умумлаштирилди.

	Йўналиш	Асосий натижа ва аҳамияти
	Тадбиркор–давлат мулоқоти	Муаммоларни бевосита муҳокама қилиш, масъул ва ижро муддатини белгилаш, олдинги топшириқлар ижросини назорат қилиш механизми шакллланган.
	Илмий ишланмалар	Олий таълим муассасалари тадқиқотларини молиялаштириш ва натижаларни амалиётга татбиқ этиш учун бизнес–университет ҳамкорлиги кучайган.
	Ёшлар стартаплари	Ускуна хариди, янги иш ўринлари, маҳсулот ишлаб чиқариш ва савдо шартномаларини шакллантиришга қаратилган лойиҳалар қўллаб-қувватланган.
	Маҳаллий кооперация ва бренд	«Made in Samarkand» каталоги, кўргазмалар, форумлар ва медиа лойиҳалар орқали маҳаллий маҳсулотларни бозорга олиб чиқиш имконияти кенгайган.
	Ижтимоий шериклик	Сиёбча канали каби инфратузилмавий ташаббусларда хусусий сектор ресурслари жамоат манфаатига сафарбар этилган.
	Профессионал клублар	Бухгалтерия, аудит, HR ва ёшлар тадбиркорлиги бўйича доимий билим алмашиш ва тармоқлараро ҳамкорлик майдонлари яратилган.

Манба: Тадбиркорлар Жамоатчилиқ Маслаҳат Кенгаши ва «YANGI SAMARQAND» жамоат фонди материаллари асосида муаллиф томонидан тузилган.

Таҳлил шуни кўрсатадики, Кенгаш фақат мурожаатларни қабул қилувчи орган эмас, балки ҳудудий тадбиркорлик экотизимининг турли иштирокчиларини боғловчи платформа вазифасини бажармоқда. Унинг кучли томонлари — вилоят раҳбарияти билан тўғридан-тўғри мулоқот, тадбиркорларнинг ўз маблағларини жамоавий ташаббусларга йўналтириши, лойиҳаларни корхона ва таълим муассасалари билан боғлаш ҳамда ижтимоий эътироф механизмларидан фойдаланишдир.

Шу билан бирга, натижадорликни баҳолаш ҳозирча кўпроқ ўтказилган тадбирлар, молиялаштирилган лойиҳалар ва ажратилган маблағлар сонига таянади. Мурожаатларни ҳал этиш даражаси, ечимга кетган ўртача вақт, бартараф этилган тизимли тўсиқлар, лойиҳаларда яратилган барқарор иш ўринлари, қўшимча тушум, экспорт ва хусусий инвестициялар каби натижавий кўрсаткичлар мунтазам ҳисоблаб борилса, Кенгашнинг реал таъсири янада аниқ намоён бўлади.

Хулоса ва таклифлар.

Биринчидан, тадбиркорлар мурожаатлари учун ягона рақамли реестр жорий этиш зарур. Реестрда муаммо тоифаси, ҳудуд, масъул ташкилот, қабул қилинган қарор, ижро муддати, ҳолати ва якуний натижа акс эттирилиши лозим. Бу такрорланувчи муаммоларни аниқлаш ва очиқ ҳисобдорликни таъминлаш имконини беради.

Иккинчидан, Кенгаш фаолиятининг асосий самарадорлик кўрсаткичларини белгилаш мақсадга мувофиқ. Улар қаторига мурожаатларнинг белгиланган муддатда ҳал этилиш улуши, бартараф этилган тизимли тўсиқлар сони, лойиҳаларга жалб қилинган хусусий маблағ, яратилган иш ўринлари, қўллаб-қувватланган стартапларнинг яшовчанлик даражаси, янги маҳсулот ва экспорт шартномалари киритилиши мумкин.

Учинчидан, молиялаштирилаётган илмий ишланма ва стартаплар учун ягона танлов мезонлари — муаммонинг долзарблиги, инновационлик, бозор салоҳияти, жамоа

компетенцияси, молиявий асосланганлик, иш ўрни яратиш ва масштаблаш имкониятини жорий этиш керак. Молиялаштиришдан кейин 6, 12 ва 24 ойлик мониторинг лойиҳаларнинг узоқ муддатли натижаларини кўрсатади.

Тўртинчидан, туман кенгашлари учун намунавий регламент, котибият функциялари ва ягона ҳисобот шаклини ишлаб чиқиш зарур. Туман даражасида ҳал қилинмаган масалаларни вилоят Кенгашига автоматик эскалация қилиш тартиби белгиланса, ҳудудий тизимнинг узвийлиги таъминланади.

Бешинчидан, профессионал клублар фаолиятини йиллик компетенциялар дастури билан боғлаш лозим. Бухгалтерия, HR, экспорт, маркетинг, рақамлаштириш ва ишлаб чиқариш самарадорлиги бўйича ўқув модуллари корхоналар эҳтиёжи асосида шакллантирилиши, натижа эса иштирокчиларнинг иш жойидаги ўзгаришлар орқали баҳоланиши керак.

Самарқанд вилояти Тадбиркорлар Жамоатчилиқ Маслаҳат Кенгаши тажрибаси тадбиркорлар, давлат органлари, таълим муассасалари ва жамоат ташкилотлари ўртасидаги ҳамкорликни институционал асосда йўлга қўйиш мумкинлигини кўрсатади. Кенгашнинг сайёр йиғилишлари тадбиркорлик муаммоларини бевосита муҳокама қилиш ва топшириқлар ижросини назорат қилишга, жамоат фонди эса илмий ишланмалар, стартаплар ва ижтимоий лойиҳаларни молиялаштиришга хизмат қилмоқда.

«Made in Samarkand» каталоги, кўргазмалар, форумлар, медиа лойиҳалар ва профессионал клублар Кенгаш фаолиятини оддий мурожаатлар механизми доирасидан чиқариб, ҳудудий тадбиркорлик экотизимини ривожлантириш даражасига олиб чиққан. Кейинги босқичда рақамли мониторинг, аниқ KPIлар, лойиҳаларнинг иқтисодий ва ижтимоий таъсирини баҳолаш ҳамда туман кенгашларини ягона стандарт асосида фаоллаштириш устувор вазифа бўлиши лозим.

Шундай қилиб, мазкур модель бошқа ҳудудларда ҳам жорий этилиши мумкин, бироқ уни кўчиришда ҳудуднинг иқтисодий ихтисослашуви, тадбиркорлар таркиби, давлат органларининг ижро интизоми ва жамоат молиялаштириши имкониятлари ҳисобга олиниши зарур.

Н.Ибрагимов Роль общественного консультативного совета в улучшении предпринимательской среды в Самаркандской области	N.Ibragimov The role of the public advisory council in improving the business environment in the Samarkand region
Аннотация. В статье проанализирована деятельность Общественного консультативного совета предпринимателей как институциональной формы общественно-государственного взаимодействия, направленного на улучшение деловой среды Самаркандской области. Систематизированы механизмы рассмотрения обращений предпринимателей, финансирования научных разработок и молодежных стартапов, поддержки местных производителей, развития регионального бренда и создания профессиональных клубов. Обосновано, что Совет выполняет функцию координационной платформы между бизнесом, органами власти, образовательными учреждениями и общественными организациями. Предложены меры по цифровому мониторингу обращений, стандартизации работы районных советов и оценке экономического и социального эффекта проектов. Ключевые слова: предпринимательская среда, общественный консультативный совет, государственно-частный диалог, региональное развитие, стартап, инновации, местная кооперация, Самаркандская область.	Abstract. The article examines the Public Advisory Council of Entrepreneurs as an institutional mechanism of public–government cooperation aimed at improving the business environment in the Samarkand region. It systematizes the Council’s practices in handling entrepreneurs’ concerns, financing research and youth start-ups, supporting local producers, developing a regional brand, and establishing professional clubs. The Council is shown to function as a coordination platform linking businesses, public authorities, educational institutions, and civil society organizations. Recommendations include digital monitoring of appeals, standardized procedures for district councils, and systematic assessment of the economic and social impact of supported projects. Keywords: business environment, public advisory council, public–private dialogue, regional development, start-up, innovation, local cooperation, Samarkand region.

Фойдаланилган адабиётлар рўйхати:

1. Самарқанд вилояти Тадбиркорлар Жамоатчилиги Маслаҳат Кенгаши йиғилишлари материаллари. 2021–2026 йиллар.
2. «YANGISAMARQAND» ҳудудларни ижтимоий-иқтисодий ривожлантиришга кўмаклашувчи жамоат фондининг лойиҳалар бўйича маълумотлари. 2021–2026 йиллар.
3. Самарқанд вилоятида молиялаштирилган илмий ишланмалар ва ёшлар стартаплари бўйича ахборот материаллари. 2023–2026 йиллар.
4. «MadeinSamarkand» маҳсулотлар каталоги. Самарқанд, 2024.
5. MadeinSamarkand электрон платформаси. URL: <https://madeinsam.uz> (мурожаат санаси: 14.08.2026).
6. Самарқанд вилояти Саноатчилар форумлари, Бухгалтерлар ва аудиторлар форуми ҳамда профессионал клублар фаолиятига оид материаллар. 2023–2026 йиллар.

Soxibjon Nodirbek o‘g‘li Jo‘raev – ATB “Kapital bank” Namangan filiali Kichik biznesni kreditlash bo‘limi yetakchi mutaxassisi

**KICHIK BIZNESNI KREDITLASHDA SUN‘IY INTELLEKT
TEKNOLOGIYALARIDAN FOYDALANISH SAMARADORLIGI**

Annotatsiya. Tadqiqotda mashinali o‘qitish (Machine Learning), katta ma’lumotlar (Big Data) tahlili va intellektual skoring tizimlarining kichik biznesni moliyalashtirishdagi imkoniyatlari baholangan. Shuningdek, O‘zbekiston tijorat banklarida sun‘iy intellekt texnologiyalarini joriy etishning mavjud muammolari tahlil qilinib, kreditlash jarayonini takomillashtirish bo‘yicha amaliy takliflar ishlab chiqilgan. Tadqiqot natijalari banklarda kredit tavakkalchiligini kamaytirish, kredit ajratish tezkorligini oshirish hamda kichik biznes sub‘ektlarining moliyaviy resurslarga yetish imkoniyatlarini kengaytirishga xizmat qiladi.

Kalit so‘zlar: kichik biznes, bank krediti, sun‘iy intellekt, mashinali o‘qitish, kredit skoringi, kredit tavakkalchiligi, raqamli bank.

Kirish. Jahon iqtisodiyotida raqamli transformatsiya jarayonlari jadal rivojlanib bora-yotgan hozirgi sharoitda moliya bozori ishtirokchilari, ayniqsa banklar tomonidan sun‘iy intellekt (Artificial Intelligence – AI) texnologiyalarini joriy etish strategik ahamiyat kasb etmoqda. Bugungi kunda kichik biznes subyektlarini moliyalashtirish iqtisodiy o‘shish, aholi bandligini ta’minlash, innovatsion faollikni rag‘batlantirish hamda hududlarning barqaror rivojlanishini ta’minlovchi muhim omillardan biri hisoblanadi. Biroq an’anaviy kreditlash amaliyotida qarz oluvchilarning kreditga layoqatliligini baholashning yuqori xarajatligi, ma’lumotlarni yig‘ish va tahlil qilish uchun katta vaqt talab qilinishi, inson omili bilan bog‘liq sub‘ektiv qarorlar hamda kredit tavakkalchiligining yuqoriligi kabi muammolar saqlanib qolmoqda.

Shu bois O‘zbekistonda bank tizimini raqamlashtirish davlat iqtisodiy siyosatining ustuvor yo‘nalishlaridan biri hisoblanadi. Tijorat banklarida raqamli xizmatlar ko‘lamini kengaytirish, masofaviy bank xizmatlarini rivojlantirish, avtomatlashtirilgan kredit skoring (baholash) tizimlarini joriy qilish bo‘yicha muhim ishlar amalga oshirilmoqda. Biroq sun‘iy intellekt asosida qaror qabul qilish tizimlarini keng qo‘llash uchun ma’lumotlar sifatini yaxshilash, huquqiy bazani takomillashtirish, axborot xavfsizligini ta’minlash hamda mutaxassislar salohiyatini oshirish kabi vazifalar dolzarbligicha qolmoqda.

Mavzuga oid adabiyotlar tahlili. Sun‘iy intellekt texnologiyalarining bank-moliya tizimida qo‘llanilishi so‘nggi o‘n yillikda iqtisodiy tadqiqotlarning eng dolzarb yo‘nalishlaridan biriga aylandi. Xususan, bank kreditlash jarayonlarini raqamlashtirish, kredit tavakkalchiligini baholash hamda mijozlarning kreditga layoqatliligini aniqlashda sun‘iy intellekt texnologiyalarining qo‘llanilishi bo‘yicha keng ko‘lamli tadqiqotlar amalga oshirilmoqda. Xususan, S.Lessman va boshqalar 41 ta kredit skoringi modelini qiyosiy tahlil qilib, mashinali o‘qitish algoritmlari an’anaviy statistik modellarga nisbatan yuqori prognoz aniqligini ta’minlashini asoslab bergan [1]. T.Bellotti va J.Krukler esa kredit skoringda Support Vector Machine (Tayanch vektorlar mashinasi) va Logistic Regression (Logistik regressiya) modellarini

œ “SERVIS” œ

Jurnal Samarqand iqtisodiyot va servis instituti tahririyat
bo‘limida nashrga tayyorlandi.

08.09.2026 yilda terishga berildi. 25.09.2026 yilda bosishga ruxsat etildi. Ofset
bosma qog‘ozi. Qog‘oz bichimi 60x84_{1/8}. “Times” garniturasini. Ofset bosma usuli.
Shartli bosma tabog‘i 15,6. Hisob-nashriyot
tabog‘i 14,68. Adadi 100 nusxa. Buyurtma №0169A/26

Samarqand iqtisodiyot va servis institutining
matbaa bo‘limida chop etildi.
Litsenziya № 025316.
Reestr № X-119112.

Manzil: Samarqand shahri, Shoxruh ko‘chasi, 60-uy.

© Samarqand iqtisodiyot va servis instituti, 2026.